

21.3.2022

Lausuntopyyntö vastaus

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun palvelutarpeen arviointia, työttömän työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisen palvelukokonaisuuden suunnittelua sekä työllistymisprosessin etenemistä ja seurantaa koskevat pykälät 3, 4, 5, ja 6

Edellä mainitut pykälät ovat seuraavat:

3 §

Kartoitusjakso

Työ- ja elinkeinotoimisto, hyvinvointialue, Kansaneläkelaitos ja työtön arvioivat yhdessä työttömän palvelutarpeen kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun monialainen yhteispalvelu on alkanut (kartoitusjakso). Kartoitusjakson aikana työ- ja elinkeinotoimisto, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos selvittävät yhdessä työttömän kanssa tämän ammatillisen osaamisen sekä työllistymiseen vaikuttavan sosiaalisen tilanteen, terveydentilan ja työ- ja toimintakyvyn. Kartoitusjaksoon sisältyy ohjausta, jonka tavoitteena on motivoida ja sitouttaa työtön työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisiin palveluihin.

4 §

Monialaisen työllistymissuunnitelman laatiminen, seuranta ja tarkistaminen

Työ- ja elinkeinotoimisto, hyvinvointialue ja työtön laativat 3 §:ssä tarkoitetun kartoitusjakson aikana yhdessä monialaisen työllistymissuunnitelman, jossa sovitaan työttömän palvelutarpeen mukaisista työvoima-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista ja niiden toteutumisen seurannasta. Työllistymissuunnitelman tulee sisältää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun luvun 7 §:stä johdu muuta. Työ- ja elinkeinotoimiston ja hyvinvointialueen on seurattava työllistymissuunnitelman toteutumista. Työ- ja elinkeinotoimiston on huolehdittava työllistymissuunnitelman tarkistamisesta työttömän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla, kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein, sekä ellei se asiakkaan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta, työttömän sitä erikseen pyytäessä. Hyvinvointialue osallistuu työllistymissuunnitelman tarkistamiseen työnhakijan palvelutarpeen edellyttämällä tavalla.

5 §

Monialaiseen työllistymissuunnitelmaan liittyvät velvollisuudet

Työ ja elinkeinotoimisto ja hyvinvointialue ovat velvollisia selvittämään työttömälle 1 momentissa tarkoitetut velvollisuudet

6 §

Monialaisen yhteispalvelun päättymisen

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu päättyy, kun työ- ja elinkeinotoimiston, hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen yhteisen arvion mukaan työttömällä ei ole enää monialaisen yhteispalvelun tarvetta.

Lakiehdotus itsessään on selkeä ja tarpeellinen kuntien ja hyvinvointialueiden palvelurakennemuutoksessa. Kuntien jättäminen pois nykyisessä lakiehdotuksessa on hyvä huomioida niiden peruskuntien suhteen, joissa kuntakokeilu ei ole vuosien 2022-2024 aikana käynnissä.

21.3.2022

Hyvinvointialueet tuottavat vaikuttavaa sosiaali- ja terveyspalvelua Itä Uudellamaalla jatkossakin, mutta alueen yhteisen työn ja yhdyspintarakenteiden jatkumista on syytä turvata tulevassa melko laajasti asiakasyhdynpintaan heijastuvassa työssä.

Hyvinvointialueiden rakentuminen on valmisteluvaiheessa ja organisaatiot eivät ole valmiita. Monialaisen yhteispalvelun uutena jäsenenä on huomioitava hyvinvointialue uutena merkittävän jäsenenä, mutta turvattava myös monialaisen yhteispalvelun asiakaskeineen tulokulma ja yhteistyö asiakastyössä.

Alueen ollessa valmisteluvaiheessa monialaisen laki antaa alueelliselle yhteisellä asiakastyöllä myös turvan muutostyön aikana.

Kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut kuuluvat palveluihin, joiden yhteensovittamista asiakkaan tarvitsemien muiden palvelujen kanssa hyvinvointialueella on velvollisuus edistää (Laki 612/2021, 10§).

Monialaisen palvelun asiakkaat hyötyvät kunnan tarjoamista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluista esim. liikunta- ja kulttuuripalvelut ja näin ollen täydentävät asiakkaiden tarvitsemia hyvinvointialueen tarjoamia palveluja.

Palveluiden yhteensovittaminen edistää asiakkaiden työhön kuntoutumista ja voivat vähentää sosiaali- ja terveyspalveluiden tarvetta.

Monialaisen asiakkaan paikallisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä on hyvä huomioida kuntien rooli koulutuksen järjestäjän ja vapaan sivistystyön järjestäjänä. Työ- ja elinkeinopalveluiden palvelurakennemuutoksessa osissa kuntia on jo käynnistetty *Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusten* käynnistäminen, jossa peruskunnan monialaisen yhteispalvelun rooli on olennainen asiakkaan työllisyydenhoidossa sekä tiivistetyssä yhdyspintatyössä hyvinvointialueiden kanssa.

Monialaisen asiakasryhmän koulutusvajaisiin on kiinnitettävä tiiviimmin huomioita, jotta peruskunnan työllisyyspalveluihin on mahdollista rakentaa kunta- ja alueellisia kannustimia asiakkaiden työllistämiseen vapaimmille markkinoille.

Yhtenä ryhmänä tulevan Jatkuvan oppimisen ja työllisyydenpalvelukeskusten tarjoamia peruskunnan koulutuspalveluita tarvitsevat ovat mm. kotoutumisvaiheen loppuvaiheessa olevat maahanmuuttajat, jotka eivät tarvitse tiivistettyä sosiaali- ja terveyspalvelua. Osalla asiakkaiden koulutustaso on alhainen tai heidän saamansa toinen asteen koulutus ei ole työllistävää. Syinä tähän ovat koulutuksen vanhentuminen tai se ettei asiakas terveydentilansa vuoksi kykene enää koulutustaan vastaaviin tehtäviin.

Koulutuspalvelut ovat erityinen osa paikallisesta monialaisen palveluista, joiden toteuttamiseen on luotu paikallisestikin innovatiivisia asiakaslähtöisiä palvelukokonaisuuksia.

Typ-laissa tulee huomioida paikalliset hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen palvelut ja koulutuspalvelut, velvoitetyöllistämisen (Laki 1366/2014, luku 11.luku 1§), palkkatukityöllistämisen (Laki 1456/2016) sekä kuntalain säädökset siitä, että kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja järjestää sille laissa erikseen säädetyt tehtävät (Kuntalaki 410/2015, 7§). Myös kunnan palveluiden huomioiminen laissa tukisi asiakkaan oikeutta tarpeenmukaisin palveluihin ja mahdollistaisi työllistymistä edistävien palveluiden monialaisen yhteensovittamisen sekä päällekkäisyyksien väliinpuotoamisen välttämisen.

Esitämme kunnan lisäämistä TYP-toimijoiden joukkoon lain eri pykälissä ja §4 muotoilua seuraavasti: *Työ- ja elinkeinotoimisto, hyvinvointialue ja työtön työnhakija laativat 3 §:ssä tarkoitetun kartoitusjakson aikana yhdessä monialaisen työllistymissuunnitelman, jossa sovitaan työttömän palvelutarpeen mukaisista työvoima-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista, terveyden, hyvinvoinnin ja elinvoiman edistämisen palveluista sekä koulutus- ja sivistyspalveluista ja niiden toteutumisen seurannasta. Kunta ja Kansaneläkelaitos osallistuvat asiakkaan suunnitelman laadintaan, seurantaan ja tarkistamiseen työnhakijan palvelutarpeen edellyttämällä tavalla.*

21.3.2022

§7 Monialaisen yhteispalvelun järjestäminen ja valtakunnallinen ohjaus (Pykälä sisältää asetuksenantovaltuuden. Asetuksen sisältöä on kuvattu säännöskohtaisissa perusteluissa. Voimassa oleva valtioneuvoston asetus on 1377/2014.)

7 §

Monialaisen yhteispalvelun järjestäminen ja valtakunnallinen ohjaus

Työ- ja elinkeinotoimistolla, sen toimialueeseen kuuluvilla hyvinvointialueilla ja Kansaneläkelaitoksella on työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarjoamiseksi vähintään yksi yhteinen toimipiste kullakin monialaisen yhteispalvelun johtoryhmään kuuluvien kuntien muodostamalla alueella. Työ- ja elinkeinotoimisto, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos osoittavat monialaiseen yhteispalveluun palvelua tarvitsevien asiakkaiden määrä huomioon ottaen riittävän määrän henkilöstöä.

Laissa määritetään, että TYP-palveluissa tulee olla riittävä määrä henkilöstöä palvelua tarvitsevien asiakkaiden määrä huomioiden. Pykälä jättää kuitenkin avoimeksi, miten riittävä henkilöstö määritellään. Pykälän ollessa tulkinnanvarainen, ei kuntien yhdenvertaisuutta voida taata. Kunnissa on TYP-työssä mukana myös työllisyyspalveluiden henkilöstöä, joka jäisi nyt pois. Jääminen TYP-työn ulkopuolelle vie kuntien työllisyyspalveluiden ohjaajilta välineitä tehdä omaa työtään ja voi pahimmillaan johtaa myös työllisyyspalveluissa työskentelevien irtisanomisiin. Kuntien työllistymispalvelut ovat tarjonneet työttömille muun muassa työhönvalmennusta ja mahdollistaneet sen avulla TYP-asiakkaiden työllistymisen.

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

Kunnan palveluiden huomioiminen on huomioitava myös kuntien työmarkkinatukiosuuksissa. Työmarkkinatuen kuntaosuus on jäämässä kunnille, mutta kunnilla keinot vaikuttaa maksuosuuteen ovat hyvinvointialueiden käynnistyessä vähäiset. Sosiaalihuoltolain alainen asiakaskohderyhmä (Sosiaalisen kuntoutuksen sekä kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat) on järjestämisvastuun mukaisesti hyvinvointialueilla ja alueellisesti tehdään tiivistettyä yhdyspintatyötä asiakaskeskeisiä palveluita rakentaessa, silti on hyvä huomioida peruskuntien (ei kuntakokeilu-kunnat) innovatiiviset työllisyshoitoon liittyvät palvelut, joista positiivista talouskompensaatiota työmarkkinatukiosuuksissa.

Päällekkäisten palvelurakennemuutosten aikana lakimuutos olisi esitetystä muodossaan yksi muutos muiden joukossa ja aiheuttaisi lisähaasteita palveluiden lisäjäjestämiseen paikallisella peruskunnan tasolla. TYP-lain muutosesityksessä lakimuutoksen vaikutukset kuntien rooliin TYP-verkostoyhteistyössä on jäänyt kutakuinkin huomiotta. Mikäli lakimuutos toteutetaan esitetystä muodossa ovat kuntakokeiluissa mukana olevat ja kuntakokeilujen ulkopuolella olevat kunnat keskenään eriarvoisessa asemassa. Tämä vaikuttaa myös siihen, millaisia palveluita asiakkaat saavat asuinkunnasta riippuen.

Vaarana on, että nykyinen työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelun yhteistyö jää muutoksen jalkoihin ja merkitys TYP-työhön vähentyy myös hyvinvointialueen näkökulmasta. Kunnat ovat edelleen lain (1377/201) mukaisesti sopimusosapuolina TYP-verkostoissa ja niiden tehtävänä on Typ verkoston johtamien nimeämällä Typ-johtoryhmän puheenjohtaja (Asetus 1377/2014, 2§) ja TYP-toimintaa johtava henkilö (Asetus 1377/2014, 4§). Kuntien motivaatio osallistua TYP-johtoryhmätyöskentelyyn voi kuitenkin lain toteutuessa esitetystä muodossa jäädä alhaiseksi.